

Országos Erdőforum

– A Bakonybéli Országos Erdőforum a Környezet- és Természetvédő Szervezetek Országos Találkozójának egyik előprogramja volt. Mit kell tudni erről a rendezvényről? – kérdezem Gyöngyössi Pétertől (képünkön) a Kerekerdő Alapítvány elnökétől.

– Látszólag hasonló ez a rendezvény az OEE vándorgyűléseihez. A fő különbség az, hogy nem egy szervezet tag-sága, illetve küldöttei vesznek részt, hanem egyenrangú félként több száz civil szervezet képviselteti magát. Ezek között vannak több tízezer tagot számláló országos szövetségek és kis falusi egyesületek is. A hazai környezetvédőknek nincs egyetlen nagy csúcsszerve, mindenkit tömörítő országos szervezete, így a kapcsolódás sem hierarchikus. Több mint másfél évtizede meg tudott maradni ez a hálózati elven működő együttműködési forma, és a mozgalom megőrizte sokszínűségét, ahol megfordulnak vezető politikusok, akadémikusok, miniszterek, de egyszerű kétkezi munkások vagy akár diákok is.

A Környezet- és Természetvédő Társadalmi Szervezetek Országos Találkozója (röviden OT) a rendszerváltás óta létező legnagyobb szabású seregszemléje a hazai és a határokon túli magyar zöld szervezeteknek, melyen rendszeresen mintegy 200-300 civil szervezet képviselteti magát, a résztvevők létszáma pedig meghaladja az 500-600 főt. A találkozón a civil szervezetek képviselőket választanak, állásfoglalásokat fogadnak el, és fórumot teremtenek az állami és a civil szféra közötti magas szintű párbeszédre. Mindez a tevékenység évek alatt csiszolódott parlamenti szabályok közé. E találkozók jelentős mértékben hozzájárultak ahhoz,

hogy a hazai mozgalom nemzetközi szinten ismertté és elismertté vált, a különböző csoportok és szervezetek ismerik egymás tevékenységét, egyre több közös projektet dolgoznak ki és valósítanak meg, képesek országos környezetvédelmi, természetvédelmi kérdésekben közösen fellépni, szükség esetén erősíteni, vagy keményen kritizálni a környezetvédelmi tárca tevékenységét.

Mind a központi kormányzat, mind pedig a civil szervezetek részéről megfogalmazódott az igény arra, hogy bizonyos döntésekben, döntés-előkészítő mechanizmusokban képviseltesse magát a civil társadalom. Ezért évek alatt kialakult a hazai zöldek jelölési, delegációs és beszámoltatási rendszere. Delegációs rendszerünk mintául szolgálhat más országok és a hazai civil szektor számára is Az elmúlt időszakban például az Országos Környezetvédelmi Tanács elnöki tisztét is a civil szervezetek képviselője látta el. Éppen ezért nem

véletlenül szokták a rendezvényt a „Zöldek Parlamentjének” nevezni.

– Ha jól értem, ez a program a környezetvédők évi nagyrendezvénye. Hogy kerülsz te a zöldek közé?

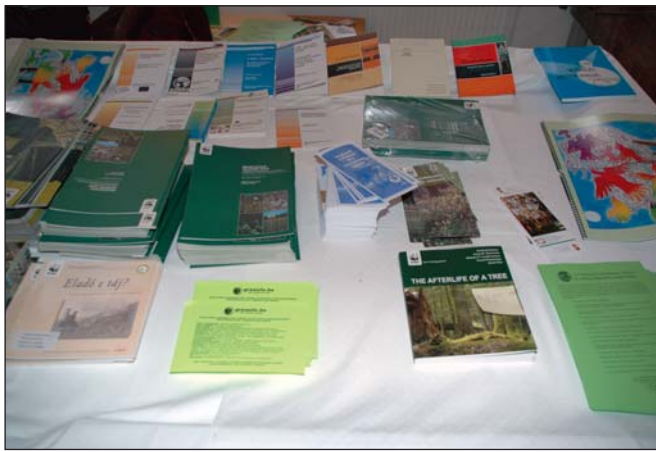
– Az Erdőforum elején a köszöntő keretében nem véletlenül közöltem, hogy az 1989-es soproni évjáratot képviselem, és az öltözésem sem hagyott kétséget senkiben, hogy erdész a szakmám, de vállalom a jó értelemben használt zöld jelzőt is.

Ha egykori évfolyamtársaim, rég látott egyetemi ismerőseim megkérdezik, mit csinálok, mivel foglalkozom, azt szoktam mondani, hogy ugyanazt, mint régen, az egyetemen. Ott vezettem először természetismereti túrát gyerekeknek, ott szerveztem először természetvédelmi tábort, ott kezdtem el foglalkozni közügyekkel, ott használtam először a sajtó nyilvánosságát. Már akkor foglalkoztatott, afféle tiltott gyümölcsként, a szálaló erdő kérdése. A nyolcvanas évek végén, a pártállami diktatúra omladozó falai között, az egyetemeken egy rendkívül színes, pezsgő közélet alakult ki, és örülök, hogy én ennek aktív részese lehettem. Mindenféle klubok, körök alakultak. Szinte minden egyetemen, főiskolán volt valamilyen környezetvédő klub. Sopronban a Kaán Károly Ökoklub. Már akkor voltak, persze a hatalom szigorú figyelme mellett, ezeknek a kluboknak országos találkozói. Jól emlékszem az első, Debrecenben rendezett ilyen találkozóra, Igmándi Zoltán az akkori dékán behivatott és a maga szikár modorában közölte, hogy mielőtt elenged minket az oroszlán barlangjába, kötelességének érzi, hogy ismertesse a tölgypusztulással kapcsolatos, általa képviselt nézeteket. Aztán Debrecenben a találkozó első előadása keretében Jakucs Pál ismertette az ő tölgypusztulással kapcsolatos eredményeit, melyek szöges ellentétben álltak az előbbivel. Jól emlékszem arra a sokkra, mikor a valdenben büszkén feszítő Ökoklubos társaságot lefavágozták a debreceni biológushallgatók. Már ott is elhangzott a „nem látják a fától az erdőt” című jól ismert szlogen.

Jogsegély szolgálat
Dr. Derzsenyi
Tibor

Telefon: (30) 908 2812

Mintha ma lenne... Furcsa volt átélni, hogy ugyanarról a dologról egészen más szemlélettel is lehet gondolkodni.

Aztán ezek a találkozók sokat alakítottak mindkét táboron. Barátságok, ma is élő szakmai kapcsolatok szövődtek, és ebből a körből került ki az első olyan erdészhallgató, aki elkövette azt a rebellis cselekedetet, hogy pár hónapig ökológiát hallgatott Debrecenben. Valahogy akkortól vált mániámmá az, hogy a különböző tudások, vélekedések sokféleségét érdemes időnként megjeleníteni. Lehetőséget kell adni, hogy hassanak egymásra. Mert csak így jöhet ki belőle valami közös jó.

Akkoriban a rendszerváltás idején, az emberek teli voltak nyitottsággal, várakozással, mondanivalóval.

Egyébként a civil környezetvédők, akikkel időnként vitáztunk, inkább erdésznek tartanak, az otthoni erdész ismerősök pedig zöldnek.

– *Az erdőforum szervezője a Kerekerdő Alapítvány volt. Mit kell tudni erről a szervezetről?*

– Miután 1989-ben a diplomám megszerzése után haza költöztem Szombathelyre, mindenkorai pénzkereső foglalkozásaim mellett megmaradtak azok a tevékenységek, melyeket az egyetemen is űztem. Legjellemzőbbek a környezeti nevelési programok voltak. Ahogyan egyre bővült ez a tevékenységi kör, kialakult egy stáb. Erdőmérnökök, pedagógusok és más szakemberek baráti csoportja alkotta ezt a társaságot. Ezek a rendezvények kezdetben valamelyik közművelődési intézmény háttérével valósultak meg, mégis a szervezők azonosságából adódóan egységes szemlélet és célrendszer mentén kapcsolódtak össze. A természetismereti túrákat, kirándulásokat, vetélkedőket, erdei iskolai programokat és nyári természetvédelmi táborokat, környezetvédelmi akciókat, természetvédelmi kutató és feltáró munkát szervező és lebonyolító szakértői „stáb” 1997-ben lét-

rehozta a Kerekerdő Alapítványt, mely 1998 január 1-től közhasznú szervezet.

Az alapítvány alapító okiratában megfogalmazott egyszólatos összefoglaló cél „a természet és az emberi környezet védelme és a környezeti kultúra fejlesztése” jelzi, hogy a szűkebben értelmezett környezet- és természetvédelmi problémákkal való foglalkozáson kívül a környezeti nevelés kiemelt feladata az alapítványnak. Az alapítvány célja a természetes biológiai sokféleség megőrzése, a természeti erőforrásokkal való gazdálkodásban a tartamosság és a fenntartható fejlődés elveinek érvényesítése. Támogatja a környezeti problémákkal kapcsolatos információáramlás fejlesztését, a nyilvánosság megteremtését, a témával foglalkozó intézmények, szervezetek és személyek együttműködését.

Működésünk fontos alapelve a nyilvánosság. 2003 óta egy központot működtetünk Szombathely belvárosában, mely környezeti tanácsadó irodaként, és kis zöld kultúrházként és oktatóközpontként is működik. Jelenleg négy fő diplomás ember munkahelye.

– *Volt-e előzménye az Országos Erdőforumnak?*

– Az első ehhez nagyon hasonló országos rendezvényt 1988-ban még egyetemi hallgatóként szerveztem. Az elv ugyanaz volt, mint most. Azaz, hozzuk össze az erdészeket és a civil zöldeket.

Az elmúlt három évben a Kerekerdő Alapítvány irányította az OT-k erdőkkel kapcsolatos szakmapolitikai munkáját. Mindhárom évben állásfoglalás is született. Melyeket a Kerekerdő Alapítvány gondozott. 2003-ban az a megtiszteltetés ért bennünket, hogy a Magyar Természetvédők Szövetségével mi rendezhetjük meg Szombathelyen a XIII. OT-t, melyen minden előzőnél többen, közel ezren vettek részt. A négynapos zöld segerszemlén nagy hangsúlyt kapott az erdők ügye. „Erdőgazdálkodás és természetvédelem” címmel kétnapos előprogramot szerveztünk az Őrségben. A rendezvényen közel kétszázan vettek részt. A 2003. évi OT volt az első, mely kifejezetten erdőkkel kapcsolatos állásfoglalást fogadott el. A Debrecenben megrendezett XIV. Országos Találkozózn is a Kerekerdő Alapítvány kezdeményezte és bonyolította le az Erdő szekciót, mely a legnépesebb (kb. 50 fő) szekció volt. Jelentős előrelépés volt a XV. zalaegerszegi OT, ahol az Erdő szekcióban a KVVM és az FVM erdő ügyekért felelős legmagasabb szintű köztisztviselője, két illetékes erdőgazdaság vezérigazgatója, valamint az erdész szakma érdekképviseleti szervezetének alelnöke is szerepet kapott. A 2005. évi állásfoglalás felvázolja az együttműködés és a párbeszéd kereteit.

– *Mi volt célod az Országos Erdőforum megszervezésével?*

– Magyarországon az erdők ügye ma egy rendkívül konfliktusos probléma. Ezt jól jelzik olyan, a sajtó által is felkapott események, mint a Zengő vagy a Mátrakeresztes környéki események. Ennek oka, hogy az erdőkkel kapcsolata-

tos társadalmi elvárások sokat változtak az elmúlt 15 évben. Az erdő közügy mondják, mondjuk sokan, ám az erdészeti szakmai körök nem nagyon akarják tudomásul venni, hogy az erdő nem erdészből és rönkből áll. Nehezen fogadják el az erdőgazdálkodók, hogy rajtuk kívül másnak is köze van az erdőhöz. Másik oldalról viszont konfliktust okoz az is, hogy miközben a társadalom sokféle igényt megfogalmaz az erdőkkel kapcsolatban (gazdasági haszon, faipari és energiaipari alapanyag, üdülési, kirándulási és egyéb közjóléti lehetőségek, esztétikai érték, környezetvédelem természetvédelmi értékek megőrzése, a biológiai sokféleség biztosítása stb.) addig az állami költségvetés az adózók pénzéből lényegében egy fillért sem fordít az erdők fenntartására. A barikád két oldalára sodródott társadalmi csoportok között gyakran megjelennek a konfliktusok. Míg az egyik oldal favágónak bélyegzi és erdőirtással vádolja az erdőgazdálkodókat, erdészeket, addig a másik oldal szívesen bélyegzi diletánsoknak, sötét zöldeknek a természetvédő szervezeteket

Régóta foglalkoztat, az a gondolat, hogy erdészeknek és zöldeknek össze kellene fogniuk. Annál is inkább, mert úgy vélem, sokkal több olyan törekvésünk van, mely összeköt, mint ami elválaszt. Az egymás mellett futó kezdeményezések, törekvések viszont gyakran kioltják egymást, néhány ellentétes, vagy annak látszó megnyilvánulás miatt. Én úgy látom, hogy igazán nem az erdészeknek, erdőgazdálkodóknak és a zöldeknek kellene egymásnak feszülniük. A szerepek összekeveredtek. Valójában az erdőkkel kapcsolatos problémák, elvárások, törekvések centrumában kellene az erdészeknek, erdőgazdálkodóknak állniuk. Az ő munkájukban kellene szintetizálnia mindenféle erdővel kapcsolatos érdekek, társadalmi elvárásnak. Az ipar faanyagigényének éppúgy, mint az ökológiai szempontoknak. A jelenlegi helyzetben viszont úgy tűnik, hogy az erdész, az erdőgazdálkodó nem az erdőügy középpontjában, hanem az egyik oldal, a gazdasági piaci érdekek térfelén helyezkedik el, látszólag szembe kerülve a természetvédelemmel, és különböző zöld társadalmi csoportokkal. Persze

minderről nem az erdészek és nem is a zöldek tehetnek. Rendet kellene tenni végre a szereposztásban. Helyre kell igazítani a jogi és gazdasági szabályozás egyensúlytalanságát. Ezt pedig csak a politika színpadán lehet megtenni.

Úgy gondolom, ha sikerülne a környezet- és természetvédő szervezetekkel végre „zöldágra vergődni”, a közös célokra figyelni, akkor az erdészek, erdőgazdálkodók több száz civil szervezet révén jelentős társadalmi támogatottságot és egy jó lobbyképes csapatot tudhatnának maguk mögött.

– *Milyen témaköröket érintett a rendezvény?*

– Az erdőfórum meghirdetésekor három témakör köré próbáltuk csoportosítani az előadásokat. A tartamosság, a természetszerűség és a társadalmi kontroll volt a három kulcsfogalom. A vendégeket a bakonyi erdészek nevében *Vaspöri Ferenc*, az Állami Erdészeti Szolgálat veszprémi igazgatója köszöntötte és egyben szólt a Bakonyban folyó erdőgazdálkodásról is. Az erdeink természetessége, erdőtermészetességi vizsgálatok, természetességi kategóriák, erdőrezervátumok témablokkban élvezetes és színvonalas előadások hangzottak el. Előadók voltak: *dr. Bartha Dénes*, egyetemi tanár Nyugatmagyarországi Egyetem Növénytan Tanszékének vezetője, *dr. Csóka György*, egyetemi magántanár, az Erdészeti Tudományos Intézet Erdővédelmi Osztályának vezetője, *Horváth Ferenc*, az MTA Ökológiai és Botanikai Kutató Intézetének tudományos munkatársa.

A második blokkban az erdőgazdálkodás és a természetvédelem minisztériális szintű vezetői az erdészeti és természetvédelmi stratégiákról, jogi szabályozás, strukturális változások kérdésköréről tartottak előadást. Előadók voltak *Klemencsics András* főosztályvezető, FVM Erdészeti Hivatalának vezetője, *Sóder Márton*, főosztályvezető, KVVM Termé-

szetvédelmi Hivatalából és *Gémesi József* ügyvezető igazgató helyettes az ÁPV Rt Erdészeti és Agrárgazdasági Vagyongazdálkodó Igazgatóságától. A harmadik blokkban a helyi szakemberek kaptak szót, hogy bemutassák a Bakonyban folyó erdészeti és természetvédelmi tevékenységet. *Horváth László* a Bakonyerdő Zrt. vezérigazgatója és *Balogh László* a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatója tartott előadást. Ezután még egy ún. civil blokk következett, ahol a téma a társadalmi igények, társadalmi részvétel, társadalmi kontroll, civil szervezetek szerepe volt. A felkért előadók saját szervezetük tevékenységén keresztül mutatták be a kérdéssről kialakult véleményüket. Így *Ormos Balázs*, főtítká, Országos Erdészeti Egyesülettől, *Máthé László*, programvezető, a WWF Magyarországtól, *Luzsi József*, elnök a Magyar Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetségétől, és *dr. Fülöp Sándor* az EMLA Környezet és Jog Management Egyesülettől. Már éjszakába nyúlt *Varga Béla*, a Pro Silva Hungaria elnökének bemutatója. Másnap a még hóborította Bakonyból környéki erdőkben az élvezetes terepi programon végre igazi beszélgetések is kialakultak a zöldek és a civilek között.

– *Melyek voltak a rendezvényen szerzett legfontosabb tapasztalataitok?*

– A legfontosabb szándék megvalósult. Sikertült erdészeti szakembereket és civil környezetvédőket összehozni egy időben egy helyen. Bár az OT résztvevői közül a vártnál kevesebb szervezet jelezte részvételét, így is 44 fő érkezett civil szervezettől. A rendezvényen 120 fő vett részt. 39 fő valamilyen erdőgazdálkodó cégtől, 11 fő valamelyik nemzeti parktól, 17 fő pedig különböző hatóságoktól (ÁESz, KöTe, ViFe) érkezett. A többiek a miniszteriális szintet, egyetemet vagy a tudományos szférát képviselték. Mivel a különböző szervezetek, cégek bemutatkozására külön idő nem volt, ezért kértem, hogy a résztvevők hozzanak magukról ismeretőket, szóróanyagot. Érdekes volt, hogy a civil oldal ezt a tőle megszokott sokszínűséggel megtette, viszont az erdészek közül szinte senki nem hozott ilyen anyagokat. Nem sikerült az a kísérlet sem, hogy a zöld szervezetek állásfoglalásaiban megjelenő követeléseket az erdőgazdálkodásban dolgozók kontrolljának vessen alá. Készítettem egy összeállítást az elmúlt négy év során a zöldek erdőkkel kapcsolatos állásfoglalásaiból, és kértem a résztvevőket, hogy olvassák el és pontozzák ezt a listát aszerint, hogy mennyire értenek egyet az egyes passzusokkal. A papírok elfogytak, de mindössze három ér-

kezett vissza. Az erdész szakma vezető tisztségviselőinek megnyilvánulásából érdekes kettősség rajzolódott ki. Az egyik oldalon megfogalmazódott egyfajta erdész büszkeség amiatt, hogy az erdészek annak ellenére, hogy a költségvetésből az erdőkkel kapcsolatos sokféle társadalmi elvárás ellentételezéseként lényegében semmit sem kapnak, mégis teszik a dolgukat. A másik oldalról viszont nagy elutasítás érezhető mindenféle természetvédelmi elvárással szemben, és újra és újra követelésként megfogalmazódik a korlátozások miatti pénzügyi kompenzáció szükségessége. Pedig éppen az erdőtermeszetességgel foglalkozó blokk tudományos előadásaiból nyilvánvalóvá vált, hogy erdészeti gazdasági érdekek és természetvédelmi célok nagyon sok ponton találkoznak. Ezért is van az, hogy a civil szervezetek sok esetben felvállalják, támogatják bizonyos tudományos eredmények alkalmazását, bevezetését.

A jelen lévő civil környezetvédők számára némi csalódás volt, hogy az erdész oldalról elhangzó legzöldebb törekvések, illetve megnyilvánulások is kőkemény gazdasági érdekektől vezérelve valósulnak meg. Érdekes volt érzékelni, hogy egy denevérkutató biológusnak nyilvánvalóan egészen más a lépték, mint a fakitermelő brigádot és a közelítő, meg szállító járműveket irányító erdész számára.

Összefoglalva azt látom, hogy mind az erdész, mind pedig a zöld civil oldal részéről, még mindig kitapintható a kölcsönös bizalmatlanság. A civil oldal viszont, úgy tűnik, jóval nyitottabb az erdőgazdálkodók felé. Az erdészeti társadalmi szervezeteknek nem nagyon jut eszébe, hogy rendezvényeikre környezetvédő civil szervezeteket is meghívjanak. Annak ellenére, hogy a bakonybéli fórum nem az első ilyen rendezvény volt, még mindig nem jutottunk túl azon a fázison, hogy az erdőkkel foglalkozó különböző érdekcsoportok megismerjék, ill. elismerjék egymást, és ne vonják kétségbe a másik fél jogát arra, hogy az erdők ügyével foglalkozzon.

A közeljövőben meg fogjuk kísérteni, hogy az erdészeti szakmai érdekképviseleti szervezetekkel közösen felvállalható erdőpolitikai célokat fogalmazzunk meg. Szeretnénk elérni, hogy az FVM, illetve az Erdészeti Hivatal komolyan vegye a zöldek megnyilvánulásait. A zöldek a társadalomnak azon részét jelentik, akik a környezeti problémák, a természeti és kultúrtörténeti értékek pusztulására a legérzékenyeb-

bek. Lehet őket nem szeretni, vagy úgy tenni, mintha nem lennének, de nem célszerű.

– *Volt-e a fórumnak valamilyen konkrét eredménye?*

– A rendezvény vége felé sokan kérdezgették, hogy lesz-e valamilyen állásfoglalás, vagy az OT idén milyen állásfoglalást fog kiadni. Ennek a rendezvénynek nem ez volt a célja. A program zárásakor, a terepi program végén én három olyan témát fogalmaztam meg, melyek a fórumon nagy hangsúlyt kaptak, és úgy tűnik, ezekben mind a zöldek, mind pedig az erdészek egyetértenek. Az egyik, hogy az erdőkkel kapcsolatos azon társadalmi elvárásoknak, melyek piaci kereslet formájában nem realizálódnak, nem forintosíthatóak, a gazdálkodónak korlátozást, jövedelemkiesést vagy plusz feladatot, költséget jelentenek, a társadalomnak ellentételeznie kell. Az erdők fenntartása közügy, ezért a közfeladatok ellátása érdekében költségvetési forrásokra alapozva ki kell építeni egy támogatási rendszert, illetve forrásokat kell elkülöníteni. A másik ilyen téma, hogy az erdők természetességének fokozása érdekében a természeteshez közel álló erdőkben előtérbe kell helyezni a természet folyamataira alapozó természetszerű módszereket. A harmadik ilyen téma a civil kontroll, társadalmi részvétel ügye. Úgy gondolom, hogy a közeljövőben ki kell építeni az erdők ügyével kapcsolatos döntési folyamatokban, helyi és országos szinten is az adatokhoz való hozzáférés, ill. a társadalmi részvétel intézményes mechanizmusait. A zárszóban azt is elmondtam, hogy ezt a három témát fogom a fórum üzeneteként szekcióban képviselni.

Az Országos Erdőfórum egy nagyobb projekt részeként a Nemzeti Civil Alapprogram támogatásával jöhetett létre. A terepi program megtervezésében és megvalósításában a Bakonyerdő Zrt. munkatársainak tartozunk köszönettel.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

„Most, amikor a tömegek és a nagy rendszerek világrendje van kialakulóban, rendkívül fontos minden módon, minden eszközzel megmenteni a kis nemzetek műveltségét. Ennek sok módja van. Egyik, hogy a kis nemzetek tudósai, művészei, írói ne veszítsék el bitüket, újjanak, alkossanak minden módon.”
(Számadás vándorévekről c. könyvből vett idézet)

Márai Sándor